

Sygn. akt III AUa 1857/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Ewa Stryczyńska (spr.)

Sędziowie: SA Anna Kubasiak

SO del. Marcin Graczyk

Protokolant: sekr.sądowy Karolina Majewska

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2017 r. w Warszawie

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

*o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne
na skutek apelacji E. B.*

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 września 2015 r. sygn. akt XIII U 2672/14

I. oddala apelację;

*II. przyznaje radcy prawnemu P. J. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych powiększoną
o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej E. B. z
urzędu, którą wypłaci Skarb Państwa – Kasa Sądu Apelacyjnego w Warszawie.*

Anna Kubasiak Ewa Stryczyńska Marcin Graczyk

UZASADNIENIE

E. B. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 22 września 2014r. Nr (...), w której odmówiono jej umorzenia należności z tytułu składek:

- na ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007 r., za wrzesień 2007r., za październik 2008 r., za grudzień 2008 r. oraz za styczeń 2008 r. w łącznej kwocie 1.477,43 zł, w tym z tytułu składek w kwocie 903,34 zł i z tytułu odsetek w kwocie 574 zł;

- na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r. oraz za wrzesień 2007r., styczeń 2008r. w łącznej kwocie 1.920,76 zł, w tym z tytułu składek kwotę 1.120,76 zł i odsetek kwotę 800 zł;

- na Fundusz Pracy - za październik 2008r. w łącznej kwocie 57,79 zł, w tym z tytułu składek - 37,79 zł i odsetek - 20 zł.

E. B. zaskarżyła powyższą decyzję w całości podnosząc, że jest ona dla niej niezrozumiała oraz zawiera błędy formalne, tj. nieprawidłowe obliczenia okresów i wysokości składek, które powinny być umorzone. Odwołująca się wskazała ponadto, że jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku, co czyni ją niewypłacalną.

Pozwany organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, ponieważ zaskarżona decyzja jest prawnie i faktycznie uzasadniona.

Wyrokiem z 29 września 2015r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie E. B. oraz przyznał radcy prawnemu reprezentującemu odwołującą się z urzędu, P. J. kwotę 60 złotych powiększoną o aktualnie obowiązującą stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną odwołującej się z urzędu i polecił kasie Sądu Okręgowego w Warszawie wypłacenie tej kwoty z rachunku Skarbu Państwa.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne:

E. B. w dniu 25 marca 2013r. zwróciła się do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o umorzenie nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006r. do 28 lutego 2009r.

Pozwany organ rentowy decyzją z dnia 28 czerwca 2013r. - Nr (...) określił, że według stanu na dzień 1 marca 2013r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne - za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r. i miesiące wrzesień 2007r., od października do grudnia 2008 r. oraz za styczeń 2008r. w łącznej kwocie 1 477,43 zł, w tym z tytułu: składek - 903,43 zł i odsetek -574,00 zł;

b) ubezpieczenie zdrowotne - za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r. i za wrzesień 2007r. oraz za styczeń 2008r. w łącznej kwocie 1 920,76 zł, w tym z tytułu: składek - 1120,76zł i odsetek - 800,00 zł;

c) Fundusz Pracy - za październik 2008r. w kwocie 57,79 zł, w tym tytułu: składek - 37,79 zł i odsetek - 20,00 zł;

Warunkiem umorzenia w/w należności była spłata należności niepodlegających umorzeniu. W decyzji wskazano, że należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 78, poz. 465 ze zm.)

Następnie decyzją z dnia 28 czerwca 2013r. - Nr (...) pozwany organ rentowy umorzył postępowanie w zakresie części żądania ujętego we wniosku z dnia 1 marca 2013r., tj. o umorzenie nieopłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od sierpnia 2006r. do grudnia 2006r., od maja 2007r. do sierpnia 2007r., od października 2007r. do grudnia 2007r., od stycznia 2008r. do września 2008r., od stycznia 2009r. do lutego 2009r. i za listopad 2008r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od sierpnia 2006r. do grudnia 2006r., od maja 2007r. do sierpnia 2007r., od października 2007r. do grudnia 2007r., od lutego 2008r. do lutego 2009r., na Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006r. do września 2008r., od listopada 2008r. do lutego 2009r.

Przedmiotowe decyzje zostały odebrane przez ubezpieczoną 10 lipca 2013r. Zatem termin do spełnienia warunku spłaty niepodlegających umorzeniu należności z tytułu składek w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji z dnia 28 czerwca 2013r. upłynął w dniu 10 lipca 2014r.

Pozwany organ rentowy w piśmie z 13 czerwca 2014r. poinformował ubezpieczoną o konieczności opłacenia należności niepodlegających umorzeniu na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012r. w terminie 12 miesięcy od dnia

uprawomocnienia się decyzji Nr (...). Ubezpieczona nie złożyła wniosku o rozłożenie na raty albo o odroczenie terminu płatności tych należności.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. zaskarżoną decyzją z dnia 22 września 2014r. - Nr (...), po rozpatrzeniu wniosku E. B. z dnia 25 marca 2013r. w sprawie umorzenia należności z tytułu składek, odmówił umorzenia należności z tytułu składek:

- na ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r., wrzesień 2007r., październik 2008r., grudzień 2008r. oraz za styczeń 2008r. w łącznej kwocie 1.477,43 zł, w tym z tytułu składek - 903,34 zł i odsetek - 574 zł;

- na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r., wrzesień 2007r. oraz za styczeń 2008r. w łącznej kwocie 1.920,76 zł, w tym z tytułu składek - 1.120,76 zł i odsetek-800 zł;

- na Fundusz Pracy - za październik 2008r. w łącznej kwocie 57,79 zł, w tym z tytułu składek - 37,79 zł i odsetek - 20 zł.

W toku postępowania sądowego ubezpieczona w piśmie z 19 grudnia 2014r., powołując się na trudną sytuację materialną, wniosła o odroczenie terminu płatności składek.

Organ rentowy poinformował, że wniosek o odroczenie terminu płatności musi być złożony przed upływem ostatniego dnia terminu płatności danej składki. Nie jest zatem możliwe odroczenie terminu płatności składek, których termin płatności już minął.

Ubezpieczona zakwestionowała zaskarżoną decyzję w części, w jakiej pozwany organ rentowy obliczył składki, które nie podlegają umorzeniu.

Organ rentowy w piśmie z 15 czerwca 2015r. przedłożył wydruk dotyczący stanu należności płatnika i poinformował, że łączne zadłużenie, którego umorzenia odmówił decyzją z 22 września 2014r. wynosi 3.455,98 zł, w tym składki w kwocie 2.061,98 zł plus odsetki w kwocie 1.394 zł.

Sąd Okręgowy stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i aktach emerytalnych skarżącej.

Sąd Okręgowy stwierdził, jako bezzasadne podlega oddaleniu i wskazał, że zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się m.in. osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

Stosownie zaś do art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r. poz. 1551), na wniosek osoby podlegającej w okresie od 1 stycznia 1999r. do 28 lutego 2009r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych:

1) która przed dniem 1 września 2012r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8,

2) innej niż wymieniona w pkt 1

- umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od dnia 1 stycznia 1999r. do dnia 28 lutego 2009r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

W myśl art.1 ust. 6 powyższej ustawy umorzenie należności, o których mowa w ust. 1, skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Natomiast stosownie do art. 1 ust. 8 ustawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych.

Zgodnie z art. 1 ust. 10 ustawy, warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zgodnie z art. 1 ust. 11 ustawy niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał w dniu 28 czerwca 2013 r. dwie decyzje - pierwszą dotyczącą umorzenia postępowania w zakresie części żądania, tj. umorzenia postępowania w zakresie części żądania ujętego we wniosku z dnia 1 marca 2013r., tj. o umorzenie nieopłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od sierpnia 2006r. do grudnia 2006r. od maja 2007r. do sierpnia 2007r., od października 2007r. do grudnia 2007r. od stycznia 2008r. do września 2008r. od stycznia 2009r. do lutego 2009r. i listopad 2008r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od sierpnia 2006r. do grudnia 2006r., od maja 2007r. do sierpnia 2007r., od października 2007r. do grudnia 2007r. od lutego 2008r. do lutego 2009r. na Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006r. do września 2008r. od listopada 2008r. do lutego 2009r. oraz drugą decyzję określającą kwotowo należności na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy, które będą podlegały umorzeniu w chwili spłaty należności niepodlegających umorzeniu.

Jednocześnie organ rentowy wskazał, że należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca się nie dokonała spłaty zadłużenia oraz nie zaskarżyła decyzji z 28 czerwca 2013r., która jest prawomocna. Ponadto pismem z 26 sierpnia 2014r. organ rentowy poinformował E. B. o zakończeniu postępowania w sprawie umorzenia składek i o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań w terminie 7 dni. Skarżąca nie skorzystała jednak z tej możliwości.

Zdaniem Sądu Okręgowego w/w decyzje zawierały informacje o okolicznościach, od których uzależniona była możliwość umorzenia nieopłaconych składek. Odwołująca się E. B. nie spłaciła zaległych należności, od których zależało umorzenie składek będących przedmiotem zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy uznał w tych okolicznościach, że zaskarżona decyzja z 22 września 2014r. została wydana zgodnie ze stanem faktycznym i prawnym oraz brak jest podstaw do jej zmiany zgodnie z wnioskiem odwołującej się. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła odwołująca się E. B. zaskarżając go w całości, podniosła zarzut naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na podstawie dokumentów dostarczonych przez organ rentowy, w sytuacji w której odwołująca się w treści odwołania

i późniejszego postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji kwestionowała prawidłowość wyliczeń przedstawionych przez organ rentowy i zaliczenia do okresów składkowych okresów wymienionych przez organ rentowy.

Ponadto apelująca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność w związku z art. 1 ust. 10 tej ustawy i art. 28 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie i oddalenie odwołania w sytuacji, w której zostały spełnione wszystkie przesłanki ustawowe warunkujące umorzenie należności przez ZUS, w tym w szczególności składki nie objęte zaskarżoną decyzją należy uznać za nieściągalne w rozumieniu art. 28 ust. 2 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z czym warunek dotyczący ich spłaty został spełniony,

2) art. 1 ust. 8 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek w związku z art. 1 ust. 1 i 6 przez jego niezastosowanie i oddalenie odwołania w sytuacji, w której zaskarżona decyzja organu rentowego nie zawierała wszelkich koniecznych elementów przewidzianych w tej ustawie.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i umorzenie żądanych należności, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu odwołująca się wskazała, że kwestionowała rzetelność wyliczeń przedstawionych przez organ rentowy. Brak weryfikacji ze strony Sądu prawidłowości tych wyliczeń doprowadziło do tego, że wyrok został wydany przez Sąd pierwszej instancji w całości w oparciu o stanowisko organu rentowego. Sąd zamknął rozprawę i wydał wyrok w sprawie pomimo niewyjaśnienia okoliczności spornych w sprawie.

Ponadto apelująca wskazała, że Sąd dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, gdyż w jej ocenie w decyzji powinny zostać określone nie tylko kwoty należności z tytułu nieopłaconych składek i innych należności wymienionych w ust. 1 i 6, podlegające umorzeniu, ale również warunki umorzenia, o których mowa w przepisach ust. 10-12 art. 1 ustawy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest w decyzji z art. 1 ust. 8 warunki te określić, tzn. skonkretyzować poprzez podanie kwot niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych za okres od 1 stycznia 1999r., do których opłacenia jest obowiązany wnioskodawca, wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi wymienionymi w ustawie oraz poprzez wskazanie terminu, w jakim należności te podlegają spłacie (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 10 grudnia 2014r.; sygn. akt III AUa 671/14).

Zdaniem odwołującej się zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisów ww. ustawy. W ocenie apelującej w niniejszej sprawie zostały spełnione wszelkie przesłanki ustawowe do tego by umorzyć należności. Zgodnie z artykułem 1 ust. 1 ustawy umorzeniu podlegają składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz wypadkowe osoby, która prowadziła działalność gospodarczą. Należności te będą umorzone, o ile osoba prowadząca działalność gospodarczą nie będzie posiadała zaległości z tytułu składek, które powinna była płacić z tytułu zatrudnienia pracowników. Natomiast te należności, finansowane ze środków zobowiązanego jako płatnika składek mogłyby być umorzone tylko, gdyby organ stwierdził ich całkowitą nieściągalność.

Apelująca wskazała, że na podstawie art. 28 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należności z tytułu składek mogą być umarzone tylko w przypadku ich całkowitej nieściągalności. Przepis art. 28 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych doprecyzowuje w tym względzie ust. 2 tego artykułu, zawiera bowiem zamknięty katalog sytuacji, w których zachodzi całkowita nieściągalność. Zdaniem apelującej zgodnie z powyższą regulacją niewypłacalność występuje gdy oczywiste jest, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwot przekraczających wydatki egzekucyjne. Odwołująca się znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Jest osobą bezrobotną bez prawa do pobierania zasiłku, koszty obecnego utrzymania pokrywane są przez dorosłe dzieci i rodziców. Okoliczności te były znane Sądowi, gdyż odwołującą się przedstawiła je zarówno we wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych jak i w

trakcie przewodu sądowego. W związku z powyższym należy uznać, że w niniejszej sprawie nie zachodziły przeszkody do umorzenia należności odwołującej w stosunku do ZUS, a tym samym odwołanie jest w pełni zasadne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja E. B. jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia zasadności odmowy umorzenia należności składkowych wnioskodawczyni E. B. za okres od stycznia 2007r. do kwietnia 2007r., za wrzesień 2007r., październik 2008r., grudzień 2008r. oraz za styczeń 2008r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012r. poz. 1551, zwana ustawą abolicyjną).

Przystępując do rozpoznania wywiedzionego przez wnioskodawcę środka zaskarżenia w pierwszej kolejności wskazać należy, że utrwalone w judykaturze jest stanowisko, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Sąd ubezpieczeń społecznych nie może orzekać w przedmiocie, który nie był objęty decyzją organu rentowego. Zakresem kontroli odwoławczej w niniejszej sprawie objęta jest zatem decyzja organu rentowego z 22 września 2014r. o odmowie umorzenia należności z tytułu składek. W konsekwencji przedmiotem rozpoznania była kwestia oceny, czy w stanie faktycznym sprawy istnieją podstawy do umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.

Wobec niezaskarżenia przez ubezpieczoną pierwotnej decyzji organu rentowego z dnia 28 czerwca 2013r. o warunkach umorzenia należności i przy jednoczesnym niespłaceniu należności niepodlegających umorzeniu, co stanowił warunek sine qua non umorzenia, nie można, zdaniem Sądu Apelacyjnego, skutecznie zakwestionować zaskarżonej decyzji z 22 września 2014r. tylko z uwagi na niezrozumienie treści i skutków decyzji pierwotnej. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że podmiot starający się o zastosowanie względem niego dobrodziejstwa umorzenia należności (a więc wyjątku od obowiązku opłacenia składek) zostanie zwolniony z obowiązku uiszczenia również tych składek, które nie podlegają umorzeniu. Zapłata składek nie podlegających umorzeniu - co wynika wprost z przepisów ustawy „abolicyjnej” - była warunkiem sine qua non umorzenia tych składek, które umorzeniu podlegają. Bezspornym jest natomiast, że wnioskodawczyni nie uiszczała niepodlegających umorzeniu składek w 12-miesięcznym terminie, wyznaczonym pierwotną decyzją. Jeśli przyjąć, że skarżąca istotnie nie mogła wypełnić warunku spłaty należności niepodlegających umorzeniu w określonym terminie, wobec braku wiedzy co do ich wysokości, to powinna jako przedsiębiorca dochować należytej staranności zaskarżyć w tym zakresie decyzję z dnia 28 czerwca 2013r., albo też w ciągu 12 miesięcy od jej doręczenia podjąć starania w celu uzyskania od organu rentowego wiedzy o wysokości należności, koniecznych do spłacenia w celu uzyskania skutku w postaci umorzenia zaległości.

W tym miejscu należy powtórzyć za Sądem pierwszej instancji, że odwołująca się została przez organ rentowy poinformowana o zaległościach niepodlegających umorzeniu w piśmie doręczonym jej w dniu 17 czerwca 2014r. a zatem w terminie otwartym do spełnienia warunku, od którego uzależnione było umorzenie należności wskazanych w decyzji z dnia 28 czerwca 2013r.

Próba wzruszenia decyzji odmawiającej umorzenia należności przy braku spłaty zobowiązań w 12 - miesięcznym terminie określonym w decyzji warunkowej, jest nadużyciem z punktu widzenia istoty i celu ustawy „abolicyjnej” (pomijając nawet kwestię dopuszczalności wzruszenia prawomocnej decyzji określającej warunki umorzenia należności składkowych). Ustawa ta - na co trafnie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy orzekając w niniejszej sprawie - skierowana była do osób, które popadły w latach 1999 - 2009 w „spirale zadłużenia”, która uniemożliwiła im spłatę zobowiązań składkowych. Z jednej strony stworzyła ona warunki do wyjścia dłużników z sytuacji obiektywnie dla nich krytycznej, jaką jest stale powiększające się zadłużenie o zobowiązania akcesoryjne, a z drugiej strony należy mieć na uwadze, że odbywa się to kosztem rezygnacji ze składek należnych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Ostatecznie będzie to miało wpływ na wysokość świadczeń z ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy, czy nawet samo prawo do świadczeń. Skala skutków ustawy zarówno dla samego budżetu Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak też stabilności ubezpieczeń i sytuacji samych ubezpieczonych, jest bardzo szeroka

i wielowątkowa. Stąd też incydentalność ustawy wyrażała się w stosunkowo krótkim okresie obowiązywania jej skutków.

Przepisy ustawy wchodzącej w życie z dniem 15 stycznia 2013r. przewidywały 24-miesięczny termin do składania wniosków o umorzenie należności na podstawie jej przepisów. Uwzględniając określony w art. 1 ust. 11 dwunastomiesięczny termin do spłacenia należności niepodlegających umorzeniu od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia, następowało sukcesywne wygaszanie możliwości umarzania składek na podstawie ustawy.

Ustawa abolicyjna miała na celu przejściowo pomoc dłużnikom, ale na określonych w niej warunkach. Z założenia więc to dłużnik winien wykazać się miarą należytej staranności przy wypełnieniu warunków wynikających z przepisów ustawy, jako koniecznych do zastosowania jej dobrodziejstwa. Jeśliby nawet zgodzić się z wnioskiem, że brak skonkretyzowania kwot zaległości nieobjętych abolicją w ramach decyzji warunkowej było niepełnym rozstrzygnięciem sprawy, to w ocenie Sądu Apelacyjnego, strona, nie mając wiedzy o stanie zaległości mogła wykorzystać instrumenty prawne w pozyskaniu wiedzy w zakresie istotnych dla niej okoliczności. Składki niepodlegające umorzeniu stanowią składki obciążające beneficjenta ustawy abolicyjnej jako płatnika. Ich wysokość każdej osobie prowadzącej działalność gospodarczą powinna być doskonale znana, albowiem wynika z treści deklaracji, które płatnik ma stosownie do ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016r. poz. 963 ze zm., dalej ustawa o „s.u.s.”), składać w ustawowych terminach pod sankcją odpowiedzialności karnej (art. 98 ust. 1 pkt 6 ustawy). Należy podkreślić, że wyliczenie należności jest dość proste choćby posługując się udostępnianym przez ZUS programem „Płatnik” lub przez zwrócenie się do organu rentowego o udzielenie stosownych informacji. Nic też nie stoi na przeszkodzie, by płatnik wystąpił o wydanie przez organ rentowy w trybie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o s.u.s. - decyzji określającej wysokość zaległych składek, przy czym wsparciem dla żądania wydania takiej decyzji (otwierającej 12-miesięczny termin do złożenia wniosku o umorzenie należności składkowych) jest choćby art. 1 ust. 5 samej ustawy „abolicyjnej”.

W realiach niniejszej sprawy bezspornym było, że odwołująca się pomimo skutecznego doręczenia decyzji warunkowej, nie wniosła od niej odwołania. Nie dołożyła więc należytej staranności, aby określić w sposób bezsporny wysokość należności niepodlegających umorzeniu. Ubezpieczona jako osoba, która prowadziła działalność gospodarczą, powinna wykazać się należyłą starannością w zakresie odpowiedzialnego zachowania respektującego przepisy prawa i należyłą starannością w dbałości o własne interesy.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych klauzula dotycząca zasad współżycia społecznego zawarta w art.5 k.c. nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą świadczeń emerytalno-rentowych mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. m.in. takie orzeczenia Sądu Najwyższego jak: wyrok z 29 października 1997r., sygn.II UKN 311/97, OSNP 1998, Nr 15, poz. 465; wyrok z 26 maja 1999 r., sygn.. II UKN 669/98, OSNP 2000, Nr 15, poz. 597 - notka; wyrok z 12 stycznia 2000 r., sygn. II UKN 293/99, OSNP 2001, Nr 9, poz. 321 - notka). Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się zatem art. 5 k.c., ani art. 8 k.p. Przepisy te mają charakter przepisów prawa publicznego. Rygorizm prawa publicznego nie może zaś być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c. lub art. 8 k.p. (vide: uzasadnienie wyroku SN z 8 kwietnia 2008 r., sygn. I UK 294/07, LEX nr 465971).

Niedokonanie zatem przez wnioskodawczynię całkowitej spłaty należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy, skutkuje uznaniem końcowej decyzji organu rentowego odmawiającej umorzenia należności, wydanej w trybie art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy abolicyjnej - za prawidłową.

Na marginesie należy wskazać, że umorzenie należności składkowych, określone w art. 28 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jest zupełnie odrębną, autonomiczną regulacją prawną w stosunku do umorzenia należności określonego w ustawie z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Zatem skoro odwołująca

się wniosku o umorzenie należności składkowych w trybie art. 28 w/w ustawy systemowej nie zgłaszała, a przesłanki uzasadniające to umorzenie nie były przedmiotem postępowania ani przed organem rentowym przy wydawaniu zaskarżonej decyzji ani przed Sądem pierwszej instancji, to Sąd Apelacyjny powołany w przedmiotowej sprawie li tylko do weryfikacji prawidłowości zaskarżonej decyzji nie mógł czynić jakichkolwiek ustaleń w tym zakresie. Instytucja umorzenia należności z tytułu składek, przewidziana w ustawie systemowej jest instytucją odrębną od przewidzianej w ustawie o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Wymaga złożenia odrębnego wniosku i spełnienia innych przesłanek.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania prawne, podzielając stanowisko zarówno pozwanego, jak i Sądu pierwszej instancji i uznając apelację wnioskodawczyni za bezzasadną, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił jako bezzasadną. Jednocześnie na podstawie § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r., poz. 490 ze zm.) Sąd przyznał ze środków Skarbu Państwa koszty zastępstwa prawnego odwołującej się, której przyznano pełnomocnika z urzędu.